

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Valerii Andreae Desselii Erotemata Ivris Canonici

Andreas, Valerius

Francofurti & Lipsiae, 1720

Liber III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63277)

LIBER III.

- 1 **S**equitur expositio causarum, ex qua
 judicia oriuntur. Sunt autem tres
 farum genera, ex quibus tres se-
 tes libri prodeunt: hoc enim libro dicitur
 de causis civilibus clericorum & regularium
 & monachorum: libro autem sequenti
 gerur de sponsalibus & matrimoniis laicorum
 rum: denique ultimo libro de delictis
 clericorum quam laicorum differetur. §. E-
 jus tertii libri tres sunt partes: prima est
 pria clericorum secularium, altera est
 pria regularium & monachorum, tertia
 ultima est clericis & monachis communis.
 Primæ partis sectiones duæ sunt: prior
 personis, posterior de rebus.

TITULUS I.

De vita & honestate clericorum.

Quod ad personas clericorum attinet, con-
 tum est eos honeste vivere debere: nam
 hoc juris præceptum commune est. *D. de p-
 & jur. l. iustit. 10. §. 1. & Inst. eod. §. juris præ-
 cepta.* Duplex autem est vitæ honestas: una
 interna, altera externa. Interna honestas est

mi probitas, qua præditi cupiunt ex juris
virtutum præscripto vivere. Externa in ex-
ternis secundum virtutem actionibus confi-
sit, de qua hic subjicientur tria præcepta ad
clericos pertinentia.

*II. De cohabitatione clericorum &
mulierum.)*

Primum præceptum est, ne clerici simul
habitent cum mulieribus, de quibus suspi-
cio incontinentiæ esse possit. *cap. 1. cum sim.*

III. De clericis conjugatis.

Secundum præceptum est, ne uxores du-
cant, si aut in majoribus sint ordinibus,
aut beneficium Ecclesiasticum retinere ve-
nt. *cap. 1.*

*IV. De clericis non residentibus in Eccle-
sia, vel præbenda.*

Tertium præceptum est, ne absint ab Ec-
clesia, vel præbenda, quam obtinent, sed
in ea resideant, ut ei per se inservire possint.

cap. 3. & Inf. de præbend. c. extirpanda 30. §. 1.
alioquin nisi justo impedimento detenti sint,
ea privabuntur. *cap. 4. c. ex parte 8. c. quali-*

ter 9. & c. ultim. Inter justa impedimenta
refertur, si in alia majori Ecclesia deservire de-
beat: quo casu in parocchiali Ecclesia non resi-
debit, sed vicarium perpetuum constituet, ut
notavi *Sup. de offic. vicar. §. 2.* Hactenus de
personis clericorum.

c

V. De

dignitas, alibi personatus, pro diversa lo-
quendi consuetudine. *Panorm. in c. cum de
multa. num. 21.* ut supra dixi de sacrista, the-
saurario, & custode; nec non de beneficio,
præbenda, & titulo.

VI. De clerico egrotante vel debi-
litato.

Altera qualitas est infirmitas corporis,
propter quam quæri potest, an præben-
dam amittat; & si quidem clericus in levem
nec diuturnum morbum incidit, ut in febrim
tertianam, vel quartanam, nihil amittit, *cap. 1.*
si vero morbo gravi & diuturno, vel perpe-
tuo laboret, ut lepra, apoplexia, paralyfi,
tunc ab administratione removetur, eique
coadjutor adjungitur, qui curam habeat ani-
marum. *c. 3. penult. & ultim. & Inf. lib. 6. c.*
an. utrique autem de facultatibus Ecclesiæ
prospicitur. d. c. 3. & d. c. un. §. præsentis. De
præbendato & ejus qualitatibus hætenus.

VII. De institutionibus.

Secundo loco consideratur ipsa præbendæ
concessio, quæ vocatur institutio. *Inf. lib.*
9. de reg. jur. reg. 1. Nam institutio (ut opi-
nor) est dignitatis vel officii vel præbendæ
concessio. Quæ quidem vocatur institutio
corporalis. *Sup. de offic. archidiacon. c. 7. & in-*
stituta. Sup. de sentent. & re judic. c. cum
olim.

olim. 12. & de praben. & dignit. c. pro illor
 22. & Inf. t. prox. c. 4. & de his que sunt a
 2 par. c. 3. §. Nota primo, inter collationem
 institutionem, & investituram, mea sententia
 3 in hoc tractatu nihil interesse. §. Nota
 cundo, institutioni opponi destitutionem
 Inf. de iis que sunt a prala. c. 4. in fin. & de
 ret. c. cum ex in iuneto. 12. in fin.

*IIIX. De concessione prabendæ & ecclesiæ
 non vacantis.*

Tertio loco consideratur id quod con-
 tur. Hic datur regula, præbendam
 Ecclesiam non vacantem non esse conceden-
 2 dam, nec promittendam. c. 1. & 2. §. Per
 ro trifariam contingere potest, ut præbendam
 vel Ecclesia vacet. I. De jure & de facto
 morte ejus a quo obtinebantur. *Sup. de postul.
 pralat. c. 3. & 4.* aut renunciatione. *Sup. de
 renunciat. c. 6.* aut degradatione. *Inf. de
 bor. signif. c. novimus 27. & l. 6. de pun. 11.*
 aut translatione. *Sup. de postul. pralat. c. 2. in
 fin. & c. 4. in fin.* tuncque potest libere con-
 ferri. *cap. 2. vers. si vero cum sim.* II. De
 jure tantum, non de facto: ut cum quis ha-
 bens præbendam, adeptus est majorem dig-
 nitatem, eique concessum est, præbendam res-
 neat: tuncque debet is qui tenet, ad resignan-
 dum compelli, & post resignationem factam
 quia de jure & de facto vacabit, recte in præ-
 sonam

sonam idoneam conferetur. *cap. 6. & cap. literas. 9.* III. De facto non de jure, ut cum quis spoliatus est, quo casu non debet beneficium in alium conferri, sed spoliato restitui. *Sup. de his que vi metusve caus. fiunt. c. 2. & 4. cum sim.*

IX. Ne sede vacante aliquid innovetur.

Quarto loco consideratur concedens præbendam. Hic dantur tres regulæ. Prima regula est: Beneficia spectantia ad collationem prælati, non possunt conferri per capitulum sede vacante. *cap. 2.* quia regulariter sede vacante nihil est innovandum. *c. 1. vers. attendentes igitur.* Præsentatus tamen a patronis potest vacante sede capitulum admittere, & instituere. *Inf. lib. 6. de Instit. un.*

X. De iis que fiunt a prælato sine consensu capituli.

Secunda regula est: Prælati sine consensu capituli instituere, vel destituere, vel alia Ecclesiæ negotia tractare non debet. *cap. 4.*

XI. De iis que fiunt a majori parte capituli.

Tertia regula est: Quod fit a majori & minori parte universitatis ecclesiasticæ, valet, licet aliqui contradicant. *c. 1. lege quæ notavi Sup. de elect. §. 6.*

XII. Ut Ecclesiastica beneficia sine deminutione conferantur.

QVinto loco consideratur quantitas concessionis seu rei concessæ. Hic datur regula: Ecclesiastica beneficia sine deminutione esse conferenda. Hinc colliguntur torollaria. I. Collator non potest fructus beneficii retinere, nisi ante collationem cum capitulo statuerit, ut fructus ad tempus retineantur ob justam & necessariam causam. *c. un. vers. unde credimus. & Inf. de cons. c. l. ex b.* II. Beneficia dividi non possunt. *Sup. de preben. c. majoribus 8.* nisi adeo sint ampla, ut pluribus sufficere possint. *Sup. eod. c. vacantibus 26.* Hactenus de præbendis.

XIII. De rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.

1 COnsequenter agitur de rebus Ecclesiæ non spiritualibus sed temporalibus. **2** Hæc pars quinque tractatus continet. I. De alienatione. II. De contractibus principalibus, ut commodato, deposito, emptione & venditione. III. De contractibus accessoriis, ut fidejussione, & pignore IV. De solutione. V. De donatione. Dicamus igitur primo loco de alienatione. §. Alienatio capitulorum modis. I. Auguste pro venditione, ita accipitur in §. si rem suam. *Inst. de legat. & in l. 1. C. de jur. emphyteut.* ut ipse Justinianus

interpretatur in §. adeo. Inst. de locat. & con-
 duct. II. Late pro quocunque actu domi-
 nium transferente. C. de fund. dom. l. 1. III.
 Latius ut complectatur etiam servitutis amis-
 sionem, D. de verb. signif. l. alienationis 28.
 mancipiorum manumissionem, usufructus
 donationem, hypothecæ, vel pignoris constitu-
 tionem, servitutis impositionem, emphy-
 teusim C. de reb. alien. non alien. l. ult. & rei
 alienæ venditionem. D. de alien. jud. mut. cau.
 l. ex hoc edicto 8. §. alienare. Hæc latissima
 significatio in præsentia sumi debet, licet non
 omnes alienandi modi proponantur in cap. 5.
 §. 1. ubi dicitur alienationis verbum contine-
 re conditionem, donationem, venditionem,
 permutationem, & emphyteuticum perpe-
 tuum contractum. Quod dicitur de conditio-
 ne, dubium, & obscurum est, quomodo enim
 conditio est aliena? Host. legit *conductionem*,
 & intelligit conductionem perpetuam. Sed
 qui conducit, non alienat. quod si condu-
 ctionem accipias pro locatione, tamen fru-
 stra ejus mentio fieri videtur: quia non dif-
 fert ab emphyteusi, quæ mox in contextu
 adjungitur. Innoc. intelligit conditionem
 contractui adjectam, id est, contractum con-
 ditionalem: vel conditionem rei mutatam,
 veluti si prædium fiat tributarium, aut annua
 pensione oneretur, aut servitus ei imponatur.
 Prior interpretatio non placet: quia quod est

in conditione, non est in dispositione. Prior quoque interpretatio parva est: quae supplere oportet, in quo solo alienatio consistit. Non enim conditio, id est, rei quitas, sed conditionis mutatio est alienatio. Quod si accipere liceat conditionem pro mutatione conditionis: pari ratione licebit accipere colorem pro mutatione coloris, & titulum pro mutatione; id est, pro capitis diminutione; & testamentum pro mutatione testamenti: & alia ejusmodi, quae non potest dici posse. Quid ergo dicemus? Probabile est, hoc verbum *conditionem*, quod in hoc commodam interpretationem recipere potest, est, in contextum irrepsisse, ita ut praesens pro-
 4⁴ pium ex praecedente, finis ex sequenti verbum fluxerit, ut solent saepe scriptores vocales vel syllabas temere iterare. Quapropter in
 4⁴ iudicio est delendum. §. Res Ecclesiae in poena excommunicationis alienari prohibetur. *c. 6. & 10. q. 2. c. 1.* Excipitur, nisi alienentur ob aliquam ex tribus sequentibus causis. I. Propter necessitatem aeris alieni, quae non potest ex fructibus dissolvi. *d. q. 2. c. 1. in fine. & 12. q. 2. c. 1. in fine.* II. Pietatis causa, ut ad redimendos captivos, vel pro alendis pauperibus temporariae annonae. *d. q. 2. c. 1. in fine. & 12. q. 2. c. 1. in fine.* III. Propter utilitatem, ut quia venditur res, quae servando servari non potest, aut quae est magis oneri quam

lumento. c. 7. & 12. q. 2. c. sine exceptione
 §. c. seq. §. Nunc videamus, quomodo
 Ecclesiasticæ alienentur. I. Earum aliena-
 tio, quæ servari non possunt, nullam solen-
 nitatem requirit. *Hostiens. in §. & quib. ex
 caus. vers. res autem.* II. Eas, quæ servari
 possunt, si exiguæ sint, & parum utiles, solus
 Episcopus distrahere potest. 12. q. 2. c. terrulas
 q. III. Alias res quæ servando servari pos-
 sunt, Episcopus sine cleri consensu distrahe-
 re nequit. *ea. q. c. placuit. 50. & c. seq.* Imo
 cum sunt res magni momenti, & valde utiles,
 sed quæ ob nimiam Ecclesiæ necessitatem di-
 strahere oportet, Archiepiscopus cum aliis
 provincie Episcopis, aut hi saltem consulen-
 ti sunt. 17. q. 4. c. nullus res. IV. Abbas res
 monasterii sine consensu Episcopi alienare
 non potest. 12. q. 2. c. abbatibus. 40. & q. 4.
 c. in venditionib. 38. Hactenus de prohibi-
 ta vel concessa rerum Ecclesiasticarum alie-
 natione.

XIV. De precariis.

Institutus ordo requirit, ut nunc agatur de
 contractibus principalibus: postea vero di-
 cetur de accessoriis. §. Primus contractus
 sunt precariæ. Cave confundas precarias cum
 precario: quia perspicue distinguuntur c. ult.
 Cave etiam distinguas cum Hostiens. inter
 precarias & precariam: quia pro eodem ac-
 cipiuntur. x. q. 2. c. precaria 4. & communis

- Doctorum schola pro eodem habet, ubi
3 *Panorm. in c. 1. num. 3. §. Precaria sunt* tractus, quo prædium perpetuo vel aliquod
 tempus fruendum conceditur. *x. q. 2. c. 1.*
 ita ut annua pensio præstetur, ut colitur
ex Nov. Leon. 13. & de quinquennio in c. 1. §.
quennium contractus renovetur. c. 1. §.
2. c. 5. Itaque hic contractus per similitudinem
 emphyteusi: vel potius est ejus species. *l. 1. §.*
a Leone Imper. vocatur emphyteusis. d. 1. §.
13. differt enim ab emphyteusi, ut speciatim
 genere: quoniam emphyteusis dicitur, quod
 si non debeat singulis lustris renovari: præcar
4 *ria vero omnino renovari debent. §. 1. §.*
 primo, pro renovatione contractus
 aliquid solvi ab eo qui præcarie nomine
 dium tenet. Doctores id vocant laudem
 Græci *εἰσδεξιὰν*, cujus quantitas a Leone
 finitur *d. Nov. 13.* scilicet si duplum
 emphyteutici; ibidem statuit, ut in re
 clesie vertatur, non lucro prælati cedat.
5 Nota secundo, præcarie seu precarium in
 re civili nullam mentionem fieri: in
 tem Canonico, legibus Francicis, & ab
 agitur de precariis, nunc contractum
 in solis rebus Ecclesiasticis, nihil tamen
 to obstare, quo minus etiam de rebus
 tis ita contrahatur. Hæc dicta sunt de
6 *riis. §. De precario autem dictum est*
43. tit. 26.

XV. De commodato.

Secundus contractus est commodatum, de quo dixi *D. h. t.*

XVI. De deposito.

Tertius contractus est depositum, quem exposui *D. h. t.*

XVII. De emptione & venditione.

Quartus contractus est emptio & venditio, de qua prolixè tractatum fuit *D. h. t.* 18. & 19.

XVIII. De locato & conducto.

Quintus contractus est locatio & conductio. *vide titulum D. locat.*

XIX. De rerum permutatione.

Sextus contractus est permutatio, de qua dixi *D. hoc tit.*

XX. De feudis.

Septimus contractus est feudum, quod ab Oberto de Orto sic describitur: Feudum est beneficium, quod ex benevolentia ita datur alicui, ut proprietas quidem rei immobilis beneficiatæ penes dantem remaneat; fructus vero illius rei ad accipientem transeat, ut ad eum heredesque suos masculinos sive foeminas, si de his nominatim dictum fuerit, in perpetuum pertineat, ad hoc ut ille & eius heredes fideliter domino serviant, sive beneficium illud nominatim quale esse debeat, &c.

sit expressum, sive indeterminate sit per se sit
 sum. 2. *Feudor. 23. in quib. caus. feud.* a m
 2 §. *hujus autem.* §. Qui feudum dat, appo
 tur I. Dominus, quia dominium dicitur mino
 habet: dominium vero utile, quod dicitur. i.
 definitione appellatur improprie usufructuatur
 in accipientem transfertur. II. Senior eodem
 latino vocabulo a senectute deducto, sicut Pare
 baro, id est, ut exprimat Longobardorum. E
 vocabulum *segnore*, quod Dominum variis f
 ficat. Itaque horum duorum vocabulorum. i. &
 Senior & Dominus, una & eadem est *de in*
 3 catio. §. Qui vero feudum accipit, is dicitur &
 natur I. Vasallus. II. Beneficiarius III. Comes do
 vel clientulus, ut i. *Feud. 10. de contum. m. 2*
dom. §. 1. 13. de alien. feud. IV. *in*
 V. Fidelis, a fide, quam Domino debet. *in di*
 & feudum dicitur a fide. 2. *Feud. 3. p. 1. quia su*
fiat invest. in fin. id est a Longobardico *m. 2*
 4 bulo *fede*, quod fidem significat. §. Vasallum, p
 rum ordines quatuor sunt. In primo accipi
 sunt capitanei regni, seu Capitanei regni *multa*
 Capitanei majores, ut Duces, Marchiones *ultra*
 Comites, qui feudum ab Imperatore, *pro re*
 ge acceperunt, id est, investiti sunt de *tractu*
 vel marchia, vel comitatu. In secundo *pro ju*
 Capitanei minores, seu regni aut regis *quod*
 fores, seu majores valvasores; qui a Princeps *Feu*
 vel a Duce, vel Marchione, vel Comite *qu*
 plebe aliqua vel plebis parte per feudum *vel i*

In tertio sunt minores valvasores,
 In quarto valvasores minimi seu valvasini, qui
 minoribus valvasoribus feudum accepe-
 runt, *1. Feud. in pr. & §. ult. & lib. 2. t. 10. quis*
usque dicitur Dux, Marchio. §. Qui vero sunt in
 eodem ordine & convasalli hi appellantur
 Pares, *2. Feud. tit. 16. de contr. seu apud pa-*
ngobardos. & lit. 19. an remov. deb. testes. II. Pares
 curie seu curtis. *1. Feud. tit. 2. de feud. guar.*
vocabul. & tit. 3. qui success. feud. da ten. & tit. 4.
dem est de invest. feud. contr. fuer. §. item si vasal-
 cipit, *in pr. & lib. 2. tit. 2. quid sit invest. in pr. III. Pa-*
 rius III. Cas domus. *2. Feud. 16. de contr. seu ap. pa-*
de contr. vel par. de domo. 1. Feud. 26. si de inve-
 IV. *inter dom. & vasall. lis oria. §. si quis.* Nota
 non debet dici pares, quia sint pares Domino, sed
 sunt pares inter se. *Duar. de feud. c. 7.*
 §. Porro ut depositum, commoda-
 t. §. Vasallus, pignus; ita etiam feudum multis modis
 accipitur: hujusque homonymiæ distinctio
 multas difficultates tollere, & multa loca il-
 lustrare potest. Feudum enim accipitur, I.
 Pro re feudi nomine concessa. II. Pro con-
 tractu, quo ea res in feudum conceditur. III.
 Pro jure, quod vasallus in ea re habet, seu
 quod inter Dominum & vasallum spectatur.
 Feudum constituitur investitura. *1. Feud. 7*
quib. mod. feud. const. potest. qui etiam in-
 vestitio appellatur. *1. Feud. tit. 26. si de invest.*
 inter

*inter Domin. & vasa. lis oria. & tit. ad
Mediolanens.* Investitura proprie dicitur
quis in possessione rei constituitur: im-
prie, cum in argumentum translati-
onis alia res traditur, ut hasta, vel
corporea. 2. *Feud. 2. quid sit invest.* Na-
vestitura ab investiendo dicitur: quia
di possessionem accipit, eo quasi veste-
dam induitur, quemadmodum cum es-
vatur, exiit, ac devestiri dicitur. 1.

87. *de natu feud.* §. Feudorum divi-
multæ sunt. I. Aut est feudum prop-
quod naturam feudi in omnibus retinet
improprium seu degenerans, quod ex
a vero feudo degenerat: quia natura
aliqua ex parte mutata est. 2. *Feud. 1. 2. de
fit investitura. §. ult. & 1. 48. de feud.
hab. prop. feud. natu.* Ad naturam
feudi multa pertinent: veluti ut in re
bili consistat, aut in re quæ pro immo-
beatur. 2. *Feud. 1. de feud. cong. §. ult. de
minium directum maneat penes feudo-
utile transierit ad vasallum: ut perpetuo
sit. 2. *Feud. 23. in quib. caus. feud. amitt. §. 1.
jus autem.* & alia multa, quæ in feudis
lariter obtinent, nisi pacto aliud cautum.
II. Aliud est Ecclesiasticum, quod fit
Ecclesiastica: aliud seculare, quod fit
non Ecclesiastica, nec habenda est ratio
sonæ dantis, vel accipientis feudum: quæ*

illi interest, utrum sit clericus, an laicus, ut
 contra vulgus interpretum tradit Vultejus
lib. 1. de feudis. c. 8. num. 19. III. Aut est ve-
 tus seu paternum, quod aliquis ex parentibus
 vassalli acquisivit: aut novum, quod quis de
 novo acquisivit. *1. Feud. 4. si de invest. seu con-
 nov. fuer. §. cum autem. & lib. 2. tit. 3. per
 quos fiat invest. in pr. & tit. ix. de success. fratr.
 & tit. 12. de fratr. de nov. benef. invest. & tit.
 14. de vassallo decrep. et. & tit. 15. de invest. in
 mar. sac. & tit. 32. qui testes sunt necessa. vers.
 vocam. & tit. 91. de invest. vet. & nov. ben. fic.*
 Nulla est igitur inter feudum paternum, &
 antiquum differentia: quia paternum voca-
 tur in infinitum. *2. Feud. 50. de natu success.
 Feud. quamvis olim paternum diceretur us-
 que ad quartum, vel septimum gradum 1. Feud.
 tit. 8. de success. feud. §. 1. nimirum quia suc-
 cedio feudalis olim usque ad quartum gradum
 postea usque ad septimum, novissima in infi-
 nitum extenditur. 1. Feud. 1. de his qui feud.
 lar. poss. §. hoc quoque.* IV. Aliud est mascu-
 linum, quod masculus primum acquisivit:
 aliud feminineum, quod femina primum ac-
 quisivit. *2. Feud. 30. de feud. fem.* Qui mascu-
 linum appellant, quod ad masculos, non ad
 feminas transmittitur; feminineum, in quo fe-
 minæ non extantibus masculis succedunt:
 contra verba contextuum feudalium loquun-
 tur. *2. Feud. tit. II. de success. fratr. vers. pro-
 les,*

les. & tit. 50. de nat. success. feud. in pr.
 Aliud est nobile, quod infeudati nobilitas
 arguit, quia nobilitatem sic adnexam ha-
 ut si in ignobilem conferatur, etiam nobilitas
 reddat: aliud est ignobile, seu plebejum
 burgense, quod nullam arguit nobilitatem
 quia etiam a plebejis teneri potest. Hanc
 visionem Doctores colligunt ex 2. *Feud.*
quis dic. dux. marchio. vers. ceteri. VI.
 est regale, quod a solo rege, id est, a
 mo principe non cognoscente superiori
 tribuitur, & regalem dignitatem adnexam
 habet, ut ducatus, marchia, comitatus. *1. Feud.*
14. de feud. march. in pr. & lib. 2. tit. 34. de
Corradi. in pr. aliud non regale, quod
 dignitatem adnexam non habet, sive ab
 sive ab alio sit concessum, ut cum aliquis
 aliqua plebe investitus est. 2. *Feud. 10. quod*
cat. dux. marchio. VII. Aliud est feudum
 ligium sive homologum; de quo investitus
 ita Domino ligatur, id est, obstringitur,
 fidelitatem praestare debeat contra omnes
 nullo anteposito, id est, nemine excepto.
Feud. 93. factum fratri fratri non nocet.
99. de feud. leg. aliud non ligium, in quo
 litas non praestatur adversus omnes; ut
 feudum ligium non potest ab alio contra
 quam ab imperatore, vel a rege, seu principe
 non recognoscente superiorem; cum aliam
 promittenda fidelitate semper excipitur
 praestari

remus princeps. 2. *Feud. 7. de no. for. fidel.*
pr. & tit. 55. de prohib. feud. ali. per Fride-
ric. in fin. IIX. Vel est feudum in curte seu
 curia Domini, vel extra curtem five extra cu-
 riam (nam his duobus vocabulis, *curia, & cur-*
ria, idem significatur) 1. *Feud. 5. quibus modis*
feud. amitt. §. item si quis feudum. & lib. 2. tit.
1. de capit. qui cur. vend. in princ. In cur-
 te est feudum soldatæ, quod plerumque in
 solidorum donatione consistit, interdum in
 vino vel annona. 2. *Feud. 10. quis dica. dux. §.*
soldata. Cum consistit in vino, dicitur de ca-
 mera, cum in annona, de camera: nam ca-
 mera est horreum, caneva est cella vinaria;
 in feudis, de camera, & de caneva,
 mentio fit 2. *Feud. 1. de feud. cognit. §. ult. &*
tit. 2. quid si invest. §. si vero vasallus. & tit.
1. de not. feud. in pr. quibus in locis alii co-
 munes habent *caneva*, alii *cavena*: ego priorem
 electionem probo. Item in curte Domini
 est feudum habitationis, cujus mentio fit 2.
Feud. 75 de cond. feud. non imple. & tit. 105.
de feud. habit. Item in curte Domini sunt
 feuda guardiæ, & gastaldiæ, id est, quæ dantur
 pro guardia, vel gastaldia; guardia est custo-
 dia: gastaldia est cura & administratio, ho-
 rum feudorum mentio fit 1. *feud. 2. de feud.*
gar. & gastal. & tit. 11. de pign. dat. feud.
 Hæc omnia feuda, quæ dixi esse in curte Do-
 mini, sunt feuda impropria. Extra curtem est

f

feu-

feudum, cum vasallus a Domino accipit. *2. Feud. 1. de feud. cog. §. ult.* IX. Aliud est feudum hereditarium, quod aliquis sibi & heredibus vel successoribus acquisivit: aliud feudum seu de familia, sive ex pacto & providentia quod aliquis acquisivit sibi & filiis vel heredibus nulla facta heredum mentione: aliud feudum quod vasallus acquisivit sibi & filiis seu heredibus seu successoribus. Hæc dicitur communi Doctorum auctoritate competere. X. Aliud est feudum francum, quod est a servitiis præstandis immune: aliud feudum francum, quod servitiorum præstantiam requirit. Hæc quoque divisio vulgo a Doctoribus traditur. XI. Aliud est feudum condonatum, quod certa lege datum est vasallo puta ut certa servitia Domino præsteret: aliud feudum simplex seu rectum, in quo servitia non sunt determinata. *2. Feud. 27. in quibus causis feudum amittit. in fin. & tit. 51. de capitano. qui curiam amittit. §. ult.* XII. Aliud est emptitium, quod pecunia vel alia re est acquisitum: aliud feudum collatum, quod gratis collatum est in vasallum hoc esse feudum proprium, illud improprium ex definitione feudi supra tradita satis constat. XIII. Aliud est perpetuum, quod heredes vasalli perpetuo transit, ut constat *2. Feud. 23. in quibus causis feudum amittit.* vera & propria feuda. *2. Feud. 23. in quibus causis feudum amittit.*

feud. amitt. in fin. aliud temporale, ut feudum
guardiæ, vel gastaldiæ, quod anno termina-
tur. 1. *Feud. de feud. guard.* & feudum solda-
tæ, quod finitur morte dantis, vel accipien-
tis. 2. *Feud. 10. quis dic. dux. vers. soldata au-*
tem. & feudum habitationis, quod morte ac-
cipientis finiri dicitur. 2. *Feud. 105. de feud.*
habitat. XIV. Aliud est dividuum, aliud in-
dividuum. Sunt autem omnia dividua, præ-
ter feuda regalia, ut Ducatum, marchiam,
comitatum. 2. *Feud. 55. de probib. feud. alien.*
per Frideric. §. praterea ducatus. De contra-
ctibus principalibus hætenus.

XXI. De pignoribus, & aliis cautionibus.

DEinceps dicendum de contractibus acces-
soriis, qui per se non consistunt, sed aliis
contractibus accedunt. §. Primus acces-
sorius contractus est pignus: de quo late di-
ctum fuit in quarta Digestorum parte. §. Est
autem pignus cautionis species, ut docui ad
tit. Instit. de satisdat. §. 3. ubi alia quoque
cautionum genera exposui.

XXII. De fidejussoribus.

Secundus est fidejussio, de qua dixi *D. b. t.*
Dictum est de contractibus tam accessoriis,
quam principalibus.

XXIII. De solutione.

Consequenter secundum ordinem, quem
f 2 tit.

tit. 13. proposui, agitur de solutione: de qua dixi *D. b. t.*

XXIV. De donationibus.

Tandem agitur de donatione: de qua dixi *D. b. t.* De rebus Ecclesie hactenus.

XXV. De peculio clericorum.

- S**equitur ut videamus de rebus clericorum propriis, seu de proprio eorum patrimonio, quod non quatenus sunt clerici, habent, sed quatenus sunt filii familiarum, sed etiam si sint tres familiarum: quia peculium dicitur quod est pusilla pecunia, seu pusillum patrimonium. *D. de pec. l. 5. §. pen.* Idcirco quidam solent extenuandarum suarum facultatum gratia suum patrimonium appellare peculium. *D. de Trebell. l. cogi. 16. in pr.* §. Nota primo, si adquisita a clerico ex bonis Ecclesie, et ipsius Ecclesie, licet alio nomine empti sit. *c. 2. §. 4.* §. Nota secundo, si clericus tempore promotionis nihil in bonis habuerit, post promotionem prædia emerit, hæc præsumuntur esse Ecclesie; quia præsumuntur acquisita ex rebus Ecclesie. *c. 1.*

XXVI. De testamentis & aliis ultimis voluntatibus.

- N**ota tertio, clericum posse testari de rebus patrimonialibus, non de rebus Ecclesie sive acquisitis intuitu Ecclesie. *cap. 1. §. 2.*

§. Quid sit testamentum, & quid ultima voluntas; & quot sint testamentorum, & ultimarum voluntatum genera, docui ad *tit. D. qui testam. fac. poss.*

XXVII. De successione ab intestato.

Nota quarto, si clericus sine testamento decesserit, ejus bona patrimonialia deferri cognatis secundum ordinem legitimæ successione. Si vero cognatos non habuerit, ejus bona Ecclesiæ vindicari. *c. 1. & 12. q. 3. c. 2. & q. ult. c. ult.*

XXIIX. De sepulturis.

Nota quinto, sicut bonorum defuncti sive ex testamento sive ab intestato, ratio habetur, ita etiam corporis ejus rationem haberi: quod humanum est in majorum suorum sepulchro, nisi ipse aliam sepulturam elegerit. *c. 1. & inf. lib. 6. c. 2. §. 1.* aut nisi sit talis, ut Ecclesiasticæ sepulturæ tradi non debeat, ut paganus, Judæus, hæreticus. *Inf. lib. 6. de heret. c. 2. in pr. usurarius. Inf. lib. 6. de usur. c. 2. & omnis excommunicatus. c. sacris* 11. sed ultimo supplicio damnatis, puram confessionem agentibus, ac digne pœnitentibus, neque communio neque Ecclesiastica sepultura est deneganda. *13. q. 2. c. questum.* 19. cui tamen jure civili non traduntur sine permisso principis. *D. de cadav. punit. l. 1.*

XXIX. De parœciis, & alienis parœciis.

- ¹ Nota sexto, cum defunctus in aliena parœcia sepulturam elegit, tunc ex his, quæ pro anima sua reliquit Ecclesiæ, in qua sepulsi voluit, canonicam portionem debentur Ecclesiæ parœciali, quæ quidem portio quarta pars. *c. cum super. 8.* nisi loci consuetudo aliam partem, ut tertiam, vel dimidiam finiatur. *c. certificari. 9.* §. Parœcia est una Ecclesia baptismalem, & populum deputatum continens. *16. q. 1. c. plures. 55.* Parœcia dicitur ἀπὸ τῆς παροικεῖν: quia parœciani παρὰ τῆ ἐκκλησία οἰκῶνται, juxta Ecclesiam habitant. Alii Parochiam vocant ἀπὸ τῆς παρέχειν, quod est præbere, id est, a sacramento mentorum distributione: quia cuilibet sacramenta præbentur in sua parœcia. §. igitur eidem Ecclesiæ sunt deputati, qui sunt parœciæ, cæteri sunt alieni parœciæ.
- ⁴ §. Hæc parœciarum distinctio Dionysius auctorem habet. *Sup. de his quæ sunt a presbitero. si conf. capit. c. pen. & 13. q. 1. c. Ecclesiæ.* Hucusque de peculio clericorum.

XXX. De decimis, primitiis & oblationibus.

- ¹ Superest dicendum de decimis, primitiis & oblationibus, hoc enim est ultimum, quod hic, quæ *lit. 5.* explicanda proposuimus.

Decima est, quota fructuum vel lucri portio, 2
 Deo debita. *can. paracianos. 14. & c. tua nobis*
16. vers. cum Deo debita. Ideoque Laico de-
 beri non potest. *c. ad hęc 15. c. quamvis 17. in*
fin. c. prohibemus 19. §. Decimarum igitur 3
 genera duo sunt: nam alię sunt personales,
 quę ex lucro, quod quis sua industria seu ne-
 gotiatione fecit, deducuntur: alię reales seu
 prædiales, quę de fructibus, ut frumento,
 avis, pomis sumuntur: quia Deus in signum
 universalis domini sibi reddi præcepit.
d. c. tua nobis vers. nimis profecto. §. Inter 4
 prædiales & personales decimas differentia
 plures sunt. I. Judæi. *c. de terris 16. & Inf. de*
usur. c. pen. in fin. nec non clerici regulares at-
 que monachi non debent usuras personales.
16. q. 1. c. decim. 48. sed prædiales, nisi speciali
 privilegio sint excepti. *c. ex parte tua ad nos*
10. & Inf. lib. 6. c. 2. §. pen. & Inf. de verbor.
signif. c. quid per novale 21. quod privilegium
 non potest ab Imperatore. *c. tua & Infra 25.*
 sed tantum a Papa concedi. *d. cap. ex parte tua*
ad nos. & triginta annorum præscriptione
amittitur. Inf. de privil. c. 6. II. Personales ei pa-
 recia debentur, in qua quis Sacramenta per-
 cipit, quamvis alibi lucrum factum sit. *cap. ad*
Apostolica 20. vers. noveris. prædiales vero ei
 debentur Ecclesię, in cujus territorio ipsa præ-
 dia sita sunt, nisi aliud consuetudine sit intro-
 ductum. *c. cum sint homines 18. d. c. ad Aposto-*

lica in fin. & Sup. t. prox. c. ult. III. Perfor
 les debentur deductis impensis: prædiales
 tem præstantur sine deductione impensarum
 c. pastorale. 28. ut & sine deductione
 suum, ac tributorum. c. cum non sit. 33. Hæc
 5 cta sint de decimis. §. Primitiæ sunt partem
 fructuum obventiones Domino offeruntur
 ut cautum est Exod. 22. quæ debentur Ecclesie
 siæ parœciali, ut & decimæ, & oblationes
 6 q. 1. c. doctos. 21. & c. moderamine. 23. §. Titant
 mitiarum autem nomine ad summum decimam
 pars quadragesima, ad minimum sexagesimam
 inter has duas portiones plus aut minus tracta
 tur, quantum requirit consuetudo, vel quæ
 7 tum libet ei qui solvit. c. 1. §. Oblatio, de quibus
 est tertia pars hujus tituli, est voluntaria
 spontanea præstatio, quam Christiani sacro
 dotibus pro peccatis suis offerunt, 10. q. 1. c. 1.
 quia sacerdotes. 13. Hucusque de clericis
 ularibus: deinceps dicendum de regularibus.
 bus.

XXXI. De regularibus, & transuentibus
 ad religionem.

Regulares dicuntur, qui certæ regulæ
 religiosi & sub prælati imperio vivunt
 ve in clericatu, sive in laicatu sunt adscripti
 hi si canonici sunt, canonici regulares vocan
 tur; sin minus, monachi appellantur. De
 lis agendum proponitur in priori rubricæ
 parte, quæ est de regularibus: de his in post
 riori

ori parte, quæ est de *transseuntibus ad reli-*
gionem. Dicuntur enim ad religionem transire,
 qui monachi fiunt: quandoquidem necesse
 est, ut qui monachus fit, unam ex proba-
 tis religionibus assumat. *Inf. de relig. do-*
ct. c. fin. & lib. 6. de voto. c. un. vers. presen-
tis. Præcipuæ autem religiones a sede Apo-
 stolica probatæ sunt quatuor, Basilii, Bene-
 dicti, Augustini, & Francisci, sub quibus mi-
 litant omnes proprie religiosi, exceptis Car-
 muisensibus, qui suis statutis utuntur. *Angel.*
de Clavas. in verb. religiosus. in pr. §. In hoc 2
 tractatu de regularibus & monachis dissol-
 untur tres quæstiones. Prima quæstio est,
 quibus modis fiant regulares vel monachi.
 Sunt autem vel paterna devotione, vel pro-
 pria professione. 20. q. 1. c. *monachum.* 3. A
 patre religioni oblatis impuberes, anno deci-
 mo quinto monentur a prælato, inquiren-
 te, utrum in religione permanere, an abire
 velint: tunc enim possunt licite a religione
 recedere; at si se permanuros profiteantur,
 postea pœnitere non possunt. *d. c. illud.* 10.
 Propria autem professio ligat monachum, si-
 ve expresse facta sit, sive tacite, ita ut ex suffi-
 cientibus conjecturis colligatur, puta ex de-
 latione habitus monachalis post annum pro-
 bationis. *c. ex parte 22. & c. seq. & Inf. lib. 6.*
c. 1. §. 1. & c. 2. & de vo. & voti. redempti. c.
un. vers. aut per professionem.

XXXII. De conversione conjugatorum

Religionis professio, de qua proximo capitulo dictum fuit, etiam a persona conjugata fieri potest. Sed hic notetur distinctio: enim hoc contingit ante matrimonium consummatum & carnis commixtionem post. Priori casu etiam altero invito, monasterium eligere potest: remanens in seculo non prohibetur ad secundum transire. c. 2. Posteriori casu opus est, uterque conjugum monasterio se dedicerit, uno monasterium eligente, alter nulla conversationis suspicione vel infamia notatus, continentiam ultro promittat. *can. 5. & 6. & 7. & 8.* utroque casu dicuntur conjugati converti; quoniam a vita seculari ad religionem convertuntur.

XXXIII. De conversione infidelium.

Alia est conversio infidelium, qui a infidelitate ad fidem Christianam convertuntur.

XXXIV. De voto, & voti redemptione.

- 1** Secunda quaestio est, quomodo obligatur quis ad religionis habitum assumendum.
- 2** Obligatur voti emissionem. §. Votum est ad faciendam rei, cuius rei faciendae vel non faciendae Deo facta.
- 3** pollicitatio. §. Dividitur autem in necessarium, & voluntarium. Necessarium votum dicitur, quod non potest relaxari, nisi per summum pontificem, & non potest relaxari, nisi per summum pontificem, & non potest relaxari, nisi per summum pontificem.

itur, quod fit in baptismo, dum is, qui ba-
 zatur, Satanæ & ejus operibus renunciat,
 se fidelem fore, & divina præcepta servatu-
 m promittit. *Inf. q. 1. c. Spirit. Sanctus. 39.*
De consecr. dist. 4. c. prima. 72. Vo-
 untarium votum est, quod quis sponte sua &
 libera voluntate facit, se ad id adstringens,
 quod ante votum non tenebatur: ut ad
 continentium, vel abstinentium, vel peregri-
 andum. *17. q. 1. c. 1. & 2. & 32. q. 8. c. non solum.*
 Hoc subdividitur in simplex, quod solemni-
 tate vacat, & solemne, quod per susceptionem
 sacri ordinis, vel per expressam aut tacitam
 probatæ religionis professionem est solemni-
 tum. *Inf. qui cler. vel vov. c. 3. & lib. 6. h.*
ar. un. §. Hæc vota voluntaria dicuntur
 ratione initii habita, quia nemo vovere co-
 gitur: sed semel facta obligant jure divino.
Num. c. 30. & Deut. c. 13. & Psal. 75. & jure
canonico. ca. 7. vers. sane. & jure civili D. d.
pollic. lib. 2. §. Ergo necesse est hæc vota im-
 plere, exceptis certis casibus. I. Si vovens non
 habeat liberam voluntatem vovendi, ut si im-
 pubes voveat sine consensu parentis, vel tuto-
 ris. *20. q. 2. c. 1. & 2.* II. Si sit votum turpe, ac
 rei illicitæ. *16. q. 4. c. in malis. 5.* III. Si quis
 simpliciter dixerit se velle fieri monachum,
 nec ad aliquem ulteriorem actum processit.
1. 3. & 17. q. 1. in fin. & q. 2. c. 1. IV. Si condi-
 tio, sub qua quis vovit, non sit impleta. *32. q. 8.*

c. non

c. non solum in fin. V. Si ex iusta causa, superioris auctoritate interveniente votum redemptum, vel mutatum. *c. 1. 2. 7. c. 8. c. 9.* vel dilatatum. *c. 5. c. quod super 8.* solutæ sunt quæstiones duæ de regularibus monachis, videlicet quibus modis fieri, quibus modis obligentur ad regulam piendam.

XXXV. De statu monachorum, & regularium.

- 1 **T**ertia quæstio est, quis sit status eorum qui jam monachi vel regulares facti sunt.
- 2 **S.** Sciendum est, ea, quæ ad statum pertinentem duplicem distinctionem recipere. I. Quædam sunt necessario observanda, ita ut quidem Papa adversus ea dispensare non potest, atque hæc sunt tria, quæ vocantur substantialia, nempe propriæ voluntatis renuntiatio, proprietatis abdicatio, & castitatis observatio: alia sunt, in quibus dispensatio absumitur, ut propriæ regulæ observatio in vestimentis, cibo sumendo, & cæteris ad regulam pertinentibus. *c. 6.* II. Alia sunt communitativa: canonicis regularibus & monachis, ut ea, quæ substantialem vocari dixi: alia sunt monachorum propria, quia regulares canonici non vivunt regulæ laxiori, ideoque facilius ad regimen Ecclesiæ assumuntur. *cap. 5. §. Ut autem* status conservetur, id est, ut regula observetur, jure cautum est, ut in singulis regimine

provinciis convocetur commune capitulum, quo eligantur visitatores, qui singulas abbatias ejus regni sive provinciae, non solum monachorum, sed etiam monialium visitent; ea, quae reformatione seu correctione indigent, reforment & corrigant. c. 7. & 8.

XXXVI. De religiosis domibus, ut Episcopo sint subjecta.

Inter caetera ad statum monachi pertinet, ut in monasterio seu clauastro degat. 16. q. 1. placuit communi 8. c. juxta II. quod est species religiosae domus: religiosae enim domus dicuntur, quaecunque religionis vel pietatis causa, ita constructae sunt, ut Monasteria, Orphanotrophia, Xenodochia, &c. quae omnes subjectae sunt Episcopo, sicut hoc titulo de-claratur.

XXXVII. De capellis monachorum, & aliorum religiosorum.

Episcopo subjectae sunt etiam capellae monachorum, & aliorum religiosorum: nam haec quoque sunt loca religiosa. Nota, in Ecclesiis, ubi monachi habitant, populum non regi a monacho, sed a Capellano, quem Episcopus cum consilio monachorum eligit. c. 1. De regularibus & monachis haecenus.

XXXIIX. De jure Patronatus.

Quae deinceps explicabantur, tam clericis secularibus

secularibus quam regularibus; quædam
 monachis communia sunt. Hac autem
 summa sunt tria. I. Jus patronatus.
 II. Jus presentandi. III. Absentio a negotiis secularibus.
 2 §. Jus patronatus in presentia vocatur
 aliquis sive clericus sive laicus habet in
 terra, quam ædificavit, vel dotavit, vel
 vit. *can. nobis fuit. 25. & 16. q. 7. c. p. 26. & ibi gloss. & c. filiis 31. & 18. q. 2.*
 3 §. Hujus juris quinque sunt partes.
 I. Patronus habet jus presentandi institutum
 ad beneficium vacans. Nota primo, quod
 laicum posse presentare intra quatuor
 menses, Ecclesiasticum intra sex menses,
 a laico acquisiverit jus patronatus. *Inf. c. un. §. verum.* Nota secundo, quod
 Ecclesiasticum, qui semel aliquem presentavit,
 non posse variare: laicum vero potest. *c. pastoralis. 29.* Nota tertio, quod
 patronus potest ipsum presentare, licet sit clericus. *per nostras. 26.* Nota quarto, si plures
 patroni, & alii alium presentent, eum presentantem
 qui majoribus juvatur meritis, & presentatio
 approbatur assensu. *cap. 3.* nisi ita presentatur,
 ut Episcopus unum ex eis eligat. *Clem. 1. c. 1.*
 Si autem hoc sine scandalo fieri nequeat,
 Episcopus ordinabit Ecclesiam. *d. cap. 3. q. 1.*
 admodum ordinare debet, patrono presentante
 tempus statutum neminem presentantem.
vero. 12. aut si quæstio de jure patronatus

quodam
Hac au
onatus.
iis lectu
a vocatu
nabet in
avit, vel
7. c. p
18. q. 2
artes.
i institut
primo,
intra co
ex men
tus, l. 1.
do, patro
uem pat
in vero
patronu
t clericu
plures
eum pat
s, & p
ita p
eligat. C
fieri neq
d. cap. 3.
patrono
esentant
patronat

alios orta intra prædict. tempus non defi-
ta c. 3. in fi. & cap. cum propter. 27. Nota quin-
jus patronatus transire ad heredes. d. c. 3.
& si plures sint heredes unius patroni, eos in
presentatione haberi pro uno. d. Clement. 2.
Nota sexto, patronum non posse alienare jus
patronatus sine consensu Episcopi. cap. præ-
terea. 23. nisi id conferat in Ecclesiam, aut
alium locum religiosum. d. cap. un. in princip.
Secundo patronatus potest ac debet Ecclesiæ 4
sollicitudinem gerere: & si rector aliquid ex
Ecclesiæ collatis defraudet, eum honesta
conventionem compescere, aut Episcopo vel
iudici competenti denunciare. xvj. q. 7. c. filiis.
& c. seq. §. Tertio honor processionis, 5
est, primus locus patrono tribuitur. c. no-
tus fuit. 25. in fin. §. Quarto, si patronus vel 6
liberi ad inopiam redigantur, competens
subsidium ab Ecclesia accipiat. d. cap. no-
tus fuit. in fin. & d. q. 7. cap. quicumque fide-
litas. 30.

XXXIX. De censibus, exactionibus, & procurationibus.

Quinto foundationis tempore potest Patro- 1
nus censum aliquem cum Episcopi con-
sensu sibi reservare, non aliud extra ordinem
exigere. Sup. tit. prox. cap. præterea quoniam.
& xvj. q. 7. cap. filiis. 31. §. Tria hæc af- 2
finitia & cognata sunt: census, exactio, procu-
ratio.

ratio. Census est annua pensio. *Inf.* De
 4. *in fin.* quæ in argumentum subiectis
 præstatur *cap. 2.* Ejus species est cathedra
 cum, seu synodaticum, de quo dixi supra
 actio hoc loco vocatur gravamen, quo
 tra ordinem imponitur: de quo in *ca.*
novamus. 10. & c. ea quæ 12. Procurator
 exhibitio, quæ fit vel ratione visitationis
 est visitatoribus Ecclesiarum. *cap. 6. c. 1.*
 12. vel ratione conventionis. *c. quando*
 ratione consuetudinis. *c. sopite. 14. &*
q. 2. cap. ult. Nota hæc gravamina debent
 se moderata pro facultatibus Ecclesiarum
 rum. *cap. ea quæ. & d. c. sopite.* Dicitur
 de jure Patronatus, & de his, quæ cum eo
 nexionem quandam habent.

XL. De consecratione Ecclesie.

- 1 C Onsequenter dicendum de Ecclesiis
 rum tria attributa declarabuntur, videlicet
 consecratio, constructio, & immunitas.
- 2 S. Ecclesia hoc loco non significat ecclesiam
 delium, sed sacras ædes, seu domum
 catam ad Sacramenta & divina officia
 branda, quæ etiam templum appellatur.
consecrat. dist. 1. in pr. Nam post consecra-
 tionem, quæ etiam dedicatio dicitur, Ecclesia
 appellatur: ante consecrationem vero
 Ecclesia, sed basilica nominatur. *Sup. de*
lig. dom. c. 1. & ibi glos. & de consecr. dist. 1. c. 1.

De Ecclesia tria deinceps tractabuntur. I. 3
 consecratio. II. Ædificatio, vel instauratio.
 III. Immunitas. §. Consecratio est actus so- 4
 cietatis, quo aliquid Deo dicatur. §. Consecr- 5
 antur autem vel personæ, ut episcopi, &
 alii divinis ministeriis mancipati. *Sup. de Sac.*
un. in pr. & dist. 75. & Sacræ Virgines, xxvij.
q. 1. c. si quis sacro 17. vel res, ut Ecclesiæ, alta-
ria, & vasa. de consecr. dist. 1. per totam. Ergo
 agitur de consecratione Ecclesiæ, & alta- 6
 riarum in Ecclesia positi. §. Nota primo, Eccle- 6
 siam non esse consecrandam, nisi de dote ei
 prospectum sit, *c. cum sicut. 8.* §. Nota se- 7
 cundo, non consecrari altaria, nisi lapidea. *de*
consecr. dist. 1. c. altaria si non fuerint. 29. §. 8
 Nota tertio, consecrationem fieri per Episco-
 pam, *c. 2. & 3. & dist. 25. c. 1. vers. ad Episco-*
rum. & de consecrat. dist. 1. c. nemo Ecclesiam.
cap. nullus presbyter missas. 13. non per in-
feriorem. dist. 68. c. quamvis. 4. & de consecr.
dist. 1. cap. nullus presbyter in Ecclesia. 23.
 ne quidem delegante Episcopo; quoniam ea,
 quæ sunt ordinis, ut consecratio, alteri man-
 dari non possunt. *c. pen. & vij. q. 1. c. pontifi-*
ces. §. Nota quarto, consecrationem nec 9
 sine sanctorum reliquiis fieri. *de consecr. dist.*
1. c. placuit ut altaria. 24. & canon. non oportet.
27. nec sine missa. d. dist. 1. c. 1. Utrum-
 que requiritur etiam in consecratione iteran-
 da. *c. de fabrica. 22. videlicet cum iteranda est:*

nam regulariter iterari non debet: sed in
 dum iteratur, ut cum Ecclesia destructa
 stauratur, ut in *d. c. de fabrica*, & cum
 ta fuit, puta homicidio, vel adulterio
 perpetrato. *ea. dist. c. si motum*. 17. &
 10 §. Nota quinto, hanc consecrationem
 solum Dominicis, sed etiam privatis
 fieri posse. *cap. 2.* Quo autem tempo
 rici consecrantur, dictum fuit *Sup. de
 ordini*. Nam in praesentia tantum ager
 11 fuit de consecratione Ecclesiae, & altaris.
 Nota sexto, altaria non solum Unigeniti
 chrisimatis, sed etiam sacerdotis benedictione
 consecrari. *de consecr. dist. 1. c. altaria
 cuit*. 30.

XLI. De celebratione Missarum, & Sacramenti
 Eucharistiae, & de divinis officiis.

1 Nota septimo, multos esse dictae con
 crationis effectus. Primus effectus
 quod in ecclesia consecrata, & super
 consecrato celebrantur missae. *de consecr.
 hist. 1.* Idcirco missa dicitur sacrificium Euc
 hariae, & sacrificium altaris. *Sup. de summo
 2 cap. 1. §. in qua.* §. Missa autem dicitur
 a mittendo: quia Deus ad nos mittit hostiam
 huius sacrificii, quam nos ad ipsum
 per sacerdotem in sacrificio remittimus.
 quia finito missae sacrificio populus
 sive dimittitur, ita ut subaudiatur congregatio

aut concio missa sive dimissa: vel a Græco
 verbo *μυστήριον*: vel a Hebraico vocabulo *mis-*
si. *Iob. Durand. l. 2. de ritib. Ecclesiast. c. 1.*
Franc. Suarez. tom. 3. disput. 74. sect. 3. §. Et
 est mysterium seu sacrificium, quod fit in con-
 secratione, oblatione, & communionem cor-
 poris & sanguinis Christi, sub speciebus panis
 & vini, ac repræsentatione passionis ejusdem,
 ad salutem fidelium & remissionem peccato-
 rum. *Ioc. Viguierius de Sacrament. Eucharis-*
tiæ. ver. II. §. Nota primo, Missam non
 posse celebrari, nisi a sacerdote rite ordinato.
Cap. de sum. Trin. c. 1. §. in qua. & de consecr.
dist. 1. c. sicut 9. & jejuno. vij. q. 1. cap. nihil.
dist. 1. c. sicut 9. & jejuno. vij. q. 1. cap. nihil.
dist. 1. c. sicut 9. & jejuno. vij. q. 1. cap. nihil.
 §. Nota secundo, non posse
 celebrari, nisi in locis ab Episcopo consecra-
 tis, vel ubi ipse permiserit. *d. dist. 1. cap. mis-*
sarum 10. ubi vero non est Ecclesia, in ca-
 pellis cum tabula consecrata missas celebrare
 conceditur, & iter facientibus si Ecclesia de-
 sit, sub dio, vel in tentoriis, si tabula altaris
 consecrata, cæteraque sacra ministeria ad id
 officium pertinentia ibi adfuerint, missarum
 celebratio permittitur. *d. dist. c. concedimus.*
 Nota tertio, huic Sacramento accedere
 multas solemnitates, quarum nonnullæ con-
 secrationem & oblationem præcedunt, ali-
 quæ sequuntur: quæ tamen omnes appella-
 tione missæ comprehendi possunt. *V. guer.*
disto loco. Nota quarto, hoc esse sacrificium

- incruendum. Hæc de missa pro ratione
 6 stri instituti annotasse sufficiat. §. Secun-
 effectus dictæ consecrationis est, quod in
 clesia consecrata præbetur fidelibus firmum
 jejunis *d. consecr. dist. 2. c. liquido. 54.* Sac-
 ramentum Eucharistiæ, de quo dixi. *Sup. de Sacram. non iteran. §. 3. vers. Euchar.*
 7 §. Tertius effectus est celebratio divini
 officiorum: de quibus pauca notanda. I-
 ta primo, omnes clericos debere divina
 cia celebrare horis canonicis, quæ sunt
 ptem, nam matutini, Primæ, Secundæ, Tertie,
 Nonæ, Vesperæ, Completorii tempore
 giosi cultus officia persolvuntur. *dist. 90. c. si
 presbyter.* Si quis autem divinis officiis
 interfuerit, ab Episcopo objurgabitur. *d. de
 stinct. 91. cap. 1. & ejus arbitrio Ecclesiasticam
 sentiet disciplinam. ea dist. c. ult. & si clerici
 solemnibus abfuerit, a communione
 8 detur. 7. q. 1. cap. si quis in clero. 30. §. Non
 secundo, festivitates celebrari a Vesperis
 9 Vesperam. *Sup. de ser. cap. 1. §. 2.* §. Non
 tertio, non tantum voce canendum esse, sed
 etiam corde: quia melior est quinque Psal-
 morum decantatio cum cordis puritate ac
 renitate ac spirituali hilaritate, quam totius
 Psalterii modulatio cum anxietate cordis et
 que tristitia. *de consecrat. dist. 1. c. non meli-
 critur. 24.**

XLII. De baptismo & ejus effectu.

Quartus effectus est celebratio baptismi, de quo dixi *Sup. ad tit. de Sacram. non iteran. §. 3. versic. baptismus.* Hujus Sacramenti duo effectus notentur. Primus est, quod baptizato, licet infans sit, remittitur peccatum originale. *c. 3.*

XLIII. De presbytero non baptizato.

Alter est, ut baptizatus possit ordinari: quia non baptizatus non est sacrorum ordinum capax. *c. 1. & 3.*

XLIV. De custodia Eucharistiae, chrismatis, & aliorum Sacramentorum.

Quintus consecratae Ecclesiae effectus est; ut in ea Sacramenta, veluti Eucharistia & chrisma custodiantur, ut cum opus fuerit, in promptu sint.

XLV. De reliquiis & veneratione sanctorum.

Sextus effectus est, ut in Ecclesia reponantur reliquiae, sine quibus altaria non consecrantur. *de consecrat. dist. 1. c. placuit. 24.* Atque his veneratio exhibetur, ita demum si aut sint antiquae, aut Romani Pontificis auctoritate approbatae. *c. 1. §. Septimus effectus est veneratio, quae in Ecclesia sanctis exhibe-*

hibetur. Nota primo, idem de his fratribus
 quod de reliquis, ut nemo sine auctoritate
 Romani Pontificis quasi sanctus colatur
 veneretur. *c. 1.* Qui vero a Papa in numero
 sanctorum referuntur, canonizati dicuntur.
 Nam canonizare sanctos, est canonicè
 singulariter statuere, ut aliquis sanctus hono-
 retur pro sancto, puta solemne officium
 eo fiat, sicut fit pro aliis sanctis, qui sunt
 eadem conditionis, ut, si canonizetur con-
 fessor, fiat pro eo officium confessorum; si
 tyr, fiat pro eo officium martyrum: & sic
 pro aliis. *Innoc. in c. 1. num. 1.* §. Nota secundo
 hanc canonizationem fieri ob vitam sancti-
 tatem, & miracula secundum *Innoc. ibid.*
 Sed *Hostiens. num. 3.* non tantum de virtutibus
 moribus & miraculis a canonizando factis
 quiri vult, sed etiam ad persecutionem re-
 gionis ergo fit passus.

XLVI. De observatione jejuniorum.

NOta tertio, duplicem sanctorum ven-
 tionem. Nam eorum festiuitates cele-
 brantur, & in eorum festiuitatum vigiliis
 ieiunatur. §. Jejunium est parsimonia
 & abstinentia ciborum, ut *Innoc. de sum. m.*
31. n. 1. §. Est autem multiplex jejunium. Pri-
 mum est jejunium secundum generalem or-
 dinationem Ecclesie ubique & ab omnibus obli-

observandum, iis personis exceptis, cum qui-
 bus ex iusta causa dispensatur, puta ob impu-
 berem vel senilem aetatem, aut morbum: ut
 jejunium quatuor temporum. *dist. 76. c. 2. &*
de consecrat. dist. 5. c. quadragesima 16. & c.
19. Secundum est jejunium, quod non ge-
 neraliter indicitur, sed certis locis, & in cer-
 tis Ecclesiis, ita ut quilibet consuetudinem
 illius Ecclesiae servare debeat: ut in vigilia D.
 Bartholomaei Apostoli. *c. 2. §. de festivitate.*
 Tertium est jejunium votivum, cum quis je-
 junare tenetur, non propter Ecclesiae prace-
 ptum, sed ob suum votum. *c. ult.* quia vota
 sunt Deo reddenda. *xvij. q. 1. c. 1.* Quartum
 est jejunium poenitentium, quod confessis
 imponitur a canone, vel a sacerdote. *dist. 82.*
c. ult. Quintum est jejunium voluntarium,
 cum quis sponte sua jejunat, quo aptiorem se
 ad opera spiritalia reddat. *d. c. ult. §. Rur-*
sus jejunamus multis modis. Primus modus
 est, cum semel tantum in die cibus sumitur;
 tempus autem, quo sumi debet, non est in ju-
 re praescriptum, nisi in quadragesima, & qua-
 tuor temporibus: tunc enim omisso prandio,
 tantum cenare vesperi licet. *de consec. dist. 1.*
c. solent. 48. Secundus modus est, cum a ci-
 bis lautioribus abstinetur. *de consec. dist. 5. c.*
neophyti. 12. vel a cibis multum nutrimenti
 afferentibus, ut ab esu carnum. *dist. 4. c. ult.*
 Tertius modus improprie dicitur, cum fo-
 brie

bre vivitur, quod jejunium semper est ob-
vandum. *de consecr. dist. 5. c. non dico. 18.*
duob. sequentib. Quartus modus ma-
improprie dictus est, cum ab iniquitatibus
& ab illicitis voluptatibus abstinetur. *de*
5. c. jejunium. 25.

XLVII. De purificatione post partum.

Ocravus effectus olim erat, ut mulieres
post partum ante purificationis tempus
in Ecclesiam secundum legem Mosaicam
admitterentur: sed hodie statim post
partum admittuntur. *c. un.* De primo Ec-
clesiarum attributo, id est, de consecratione,
ejus effectibus hactenus.

*XLIIII. De Ecclesiis ædificandis, vel
reparandis.*

Secundum Ecclesiarum attributum est
structio, quæ quidem duplex est: aut
novæ Ecclesiæ ædificantur, aut veteres
ipsæ, vel collapsuræ instaurantur seu repa-
rantur. Novæ ecclesiæ ædificantur ex justa
causa, ut quia Ecclesia nimis est remota
c. 3. Reparantur, cum vetustate, vel alia
causa collabuntur, seu ruinam minantur.
cap. 1.

*XLIX. De immunitate Ecclesiarum, communium
& rerum ad eas pertinentium.*

Tertium Ecclesiarum attributum est
immunitas, quæ producitur etiam ad res

eteria, & ad res Ecclesiæ. §. Immunitas est 2
privilegium, quo quis a necessitate munera
præstandi & onera subeundi eximitur: ut a
tributis, aliisque exactionibus præstandis.
Tot igitur sunt immunitatum genera, quot 3
sunt onera sive munera, a quibus obeundis li-
beratio præstatur. §. Rursus alia est immu- 4
nitas personalis, quæ tribuitur personæ, ut
clericis: alia realis, quæ tribuitur rei, ut Ec-
clesiæ, cœmeterio, & rebus Ecclesiæ: de qua
immunitate hic agitur. Realis appellatione
etiam eam complector, quam alii localem
vocat, veluti ne reus ex Ecclesia extrahatur.
vii. q. 4. c. reum ad Ecclesiam. Satis dictum
est de Ecclesiis.

*L. Ne clerici vel monachi secularibus
negotiis se immisceant.*

EXtribus, quæ initio tituli 38. proposui-
mus, duo sunt absoluta, quæ tam ad cle-
ricos quam ad monachos referuntur: suffi-
cienter enim pro ratione nostri instituti egi-
mus de jure Patronatus, & de Ecclesiis: tertiu-
m est, ut tam clerici quam monachi a secu-
laribus negotiis abstineant: sive hæc laicis
sint permissa, ut mercatura, conductio, pro-
curatio, venatio: sive prohibita, ut alea
& falsorum ponderum, vel falsarum
mensurarum usus, c. 1.